

2024-05-02

Finansdepartementet

Fi2024/00259

Gemensamt remissvar Internetstiftelsen och MetaSolutions på betänkandet En reform för datadelning (SOU 2023:96)

Internetstiftelsen har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet En reform för datadelning (SOU 2023:96). Vi har berett svaret tillsammans med vårt helägda bolag Metasolutions AB som varit utredningen behjälplig med sakkunskap.

Om Internetstiftelsen

Internetstiftelsen är en oberoende, affärsdriven och allmännyttig organisation. Vi verkar för ett internet som bidrar positivt till människan och samhället.

Vi är en stiftelse och vår urkund slår fast att vi ska säkerställa en stark och säker infrastruktur för internet som tillgodoser dagens och framtidens behov i Sverige samt främja forskning, utbildning och undervisning med inriktning på internet. Vi ansvarar för internets svenska toppdomän .se och sköter även drift och administration av toppdomänen .nu. Intäkterna från affärsverksamheten finansierar en rad satsningar i syfte att möjliggöra att människor kan nyttja internet på bästa sätt och att ge kunskap om internetanvändningen i Sverige samt digitaliseringens påverkan på samhället. Vi tillhandahåller evenemang och utbildningsinsatser som gör det enklare att förstå och använda internets tjänster och som bidrar till ökad kompetens och fler möten som främjar internetinnovation.

Internetstiftelsen har en lång historik av samverkan med myndigheter, civilsamhälle och näringsliv inom en rad olika områden. Vi samarbetade exempelvis med MSB och Polisen inom deras regeringsuppdrag Tänk Säkert, en nationell informationskampanj som riktade sig till allmänhet och företag med syftet att öka kunskapen om informations- och cybersäkerhet samt förstärka målgruppernas förmåga att skydda sig mot brott, sommar och höst 2022. Internetstiftelsens rapport Svenskarna och internet används av många, inklusive regeringen, för att följa upp hur internetanvändningen utvecklas i Sverige och hur digitalisering påverkar individer. Internetstiftelsens data kring digital delaktighet utgör viktiga indikatorer för digitaliseringspolitiken.

Internetstiftelsens största satsning, som finansierats med intäkter från domännamnverksamheten, har varit att ta ansvar för att finansiera, etablera och utveckla en identitets- och behörighetsfederation för skol- samt vård- och omsorgssektorn. Med våra federationer; Sambidomän och Skolfederation, förenklar vi

inloggning och höjer säkerheten i identitets- och kontohantering för både användare och leverantörer.

Om federationer

Federationer skapar förutsättningar och främjar viktiga samhällsfunktioner. Även om det finns väl definierade standarder och en relativt utbredd *best practice* bland federationsoperatörer i världen så är branschen nischad med få aktörer, vilket gör det mycket viktigt att den som befinner sig i ekosystemet eller vill ta sig in, kan hantera de komplexa lagren av hur tillit etableras inom en federation och hur den är knuten till den tekniska infrastrukturen. Det behövs också en god förståelse för olika mjukvarors förmågor och begränsningar och en relation till de nationella och internationella forum som hanterar dessa frågor. En bristfällig förståelse kan skapa stora problem med implementationer, interoperabilitet, säkerhetsbrister och begränsningar i framtida vidareutveckling.

Internetstiftelsen har under tio års tid erbjudit en federationslösning i två sektorer; Skolfederation för skolektorn och Sambí – SAMverkan för Behörighet och Identitet – inom hälsa, vård och omsorg. Inom skolektorn har Skolfederation etablerat sig som en viktig digital infrastruktur. Skolektorns digitalisering drivs av skolans behov av en effektiv hantering av digitala läromedel och digitala administrativa tjänster samt GDPR:s krav på personuppgiftshanteringen, samt att en identitets- och behörighetsfederation är ett krav från Skolverket för genomförande av digitala nationella prov (DNP).

Utvecklingen av Internetstiftelsens två sektorsspecifika lösningarna sker med utgångspunkt från medlemmarnas behov, såväl tekniska behov som upprättande av affärsmodeller. Merparten av våra investeringar de senaste 10 åren, cirka 150 miljoner kronor, har fokuserat på de gemensamma ramverken, överenskommelserna, policyer etc. När det gäller Sambí har dessa tagits fram i en etablerad samverkan med E-hälsomyndigheten (då Apotekens Service AB), Inera (då Center för eHälsa i samverkan), SKR (då SKL) och Internetstiftelsen samt därefter regioner och marknadsaktörer. En identitets- och behörighetsfederation är ett av de krav som E-hälsomyndigheten ställt vid införande av Nationella läkemedelslistan (NLL). Sambí är den enda lösningen i Sverige som komplett uppfyller detta utan att något nytt behöver byggas eller tas fram. Sambí erbjuder lösningen till stat, region, kommun, apotek, privata vårdgivare samt tandläkare, veterinärer m.fl. Lösningen är framtagen, etablerad och har en drifts- förvaltnings- och utvecklingsorganisation. Genom att vi har en etablerad organisation har vi också kapacitet att i vår utvecklingsorganisation parallellt utveckla framtidens federativa tjänster, som till exempel MOA (*machine and organization authentication*) som möjliggör ytterligare standardiserad informationsöverföring över organisationsgränser och vi ser över framtida behov av OpenID Federation.

En identitets- och behörighetsfederation är en regelstyrd verksamhet dit man ansluter sig som medlem, man är inte en kund som köper en tjänst utan man ingår i ett ramverk

av överenskommelser. Till exempel kan man inte vara garanterad anslutning då processen föregås av en tillitsgranskning, det räcker alltså inte att vilja bli medlem, man måste godkännas. Den tillitsgranskningsprocess som upprättades vid starten av Sambidatum är en grundläggande funktion. Det är alltså viktigt att förstå att federativa lösningar uppstår i samverkan och är likvärdiga med annan mjuk infrastruktur och tjänster som regeringen från tid till annan hänvisat till.

Om MetaSolutions

MetaSolutions levererar lösningar för hållbar informationshantering. Som ett företag i teknikens framkant är våra produkter och lösningar baserade på webbarkitektur efter internationella standarder.

MetaSolutions hjälper organisationer i hela Europa att publicera öppna data, skapa dataportaler och bygga skräddarsydda lösningar baserade på länkad data. Med EntryScape erbjuder vi en flexibel och användarvänlig molnplattform baserad på öppen källkod och länkad data. EntryScape är grunden för Sveriges dataportal som drivs av Digg och MetaSolutions har mångårig erfarenhet av samverkan med Digg.

Inställning till betänkandet

Internetstiftelsen uppskattar uppdraget att analysera befintlig styrning och reglering av interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen och från den offentliga förvaltningen till externa aktörer och ser positivt på utredningens förslag i stort. Några kommentarer på betänkandet lämnas nedan.

Kommentarer på betänkandet

När det gäller utredningens förslag att statliga myndigheter, kommuner, regioner, kommunalförbund och kommunala bolag ska tillämpa den föreslagna lagen (avsnitt 9.4.1) vill Internetstiftelsen och MetaSolutions peka på att en alltför snäv avgränsningen kan leda till olyckliga konsekvenser eftersom uppgifter liksom data som kan anses ingå i samhället utförs av en bredare krets aktörer än enkom de som till exempel finansieras av offentliga medel. Ett bredare tillämpningsområde, förslagsvis aktörer som agerar inom ramen för samhällets intresse skulle medföra att syftet med lagen uppfylls i högre utsträckning.

Avseende utredningens förslag, att Digg ska ta fram nationella interoperabilitetslösningar i samarbete med offentlig förvaltning och andra aktörer (avsnitt 9.7.1) välkomnar Internetstiftelsen och MetaSolutions att förslaget är att samarbeta med en bred krets aktörer. Vi understryker vikten av att ta tillvara erfarenheter på området från en bred bas och som även inkluderar sektorer med sektorsspecifika krav och utmaningar. Vi vill särskilt lyfta fram utredningens förslag att

återanvända interoperabilitetslösningar som framtagits utanför det offentliga, enligt principen om återanvändning.

Gällande styrning inom sektorer eller områden genom speciallagstiftning (avsnitt 9.9) delar Internetstiftelsen uppfattningen att det finns ett behov av fortsatt utredning av förutsättningarna för att införa styrning av interoperabilitet inom sektorer eller områden. Enligt Internetstiftelsen och MetaSolutions är det viktigt att styrningen inom sektorer hanteras sektorsvis till exempel i samverkan med branschföreningar, detta då olika sektorer har olika förutsättningar.

Vidare stödjer Internetstiftelsen och MetaSolutions utredningens förslag (avsnitt 9.6.1) om hur interoperabilitet ska underlättas genom att använda etablerade standarder i Europeiska ramverket för interoperabilitet (EIF) och den svenska motsvarigheten Svenskt ramverk för digital samverkan.

Avslutningsvis anser Internetstiftelsen och MetaSolutions att lösningar för interoperabilitet mellan myndigheter och de privata aktörer som omfattas av förslaget måste utgå från samma tekniska och semantiska specifikationer. För att begränsa den totala utvecklingsinsatsen, och därmed kostnaden för alla berörda myndigheter, så bör tekniska lösningar också utgå från förvaltningsgemensamma specifikationer och informationsmodeller.

Ärendet har beretts av VD för MetaSolutions AB Johan Harrysson, Vice President Federated Services Anna Kelly, IAM and Federation Experter Rasmus Larsson och Johan Sandin samt Project Manager Alexandra Adelöf. I den slutliga handläggningen har även bolagsjuristen Clara Ludvigsson deltagit.

För Internetstiftelsen

Carl Piva, VD